

Asia: VN/13605/2023 ja VN/13604/2023

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttaminen (siirtolaskelmien tarkistaminen)

Kysymykset

1. Yleistä ehdotuksesta ja sen tavoitteista.

Lähtökohtaisesti asetukset on kannatettava, koska se oikaisee satunnaisia poikkeamia kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituksessa sekä edistää hyvinvointialueiden rahoituspohjan oikeellisuutta koko maan tasolla.

Asetusluonnokseen sisältyy kuitenkin muutostarpeita, joista olennaisimmat liittyvät hyvinvointialuekohtaiseen siirtymätasausääntelyyn sekä merkittävyyden eurorajaan. Asetusluonnoksen mukaan jää erikseen arvioitavaksi, täydennetäänkö hyvinvointialuekohtaisia siirtymätasauksia koskevaa sääntelyä siten, että merkittävät poikkeamat tulevat huomioiduksi myös alueellisella tasolla, ei pelkästään koko maan rahoitustasoa tarkasteltaessa. Tämä on ongelmallista, koska ilman siirtymätasausääntelyn muutosta poikkeamat eivät tule täysimääräisesti huomioiduksi hyvinvointialueiden rahoituslaskelmissa. Rahoituslain 35 §:n 6 momentin muuttaminen siten, että se mahdollistaa oikaistavien erien huomioisen myös hyvinvointialuekohtaisesti on tärkeä toteuttaa.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue pitää välttämättömänä, että alueiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta merkittävästi vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöksiä vääristävät tiedot huomioidaan myös hyvinvointialuekohtaisissa siirtymätasauslaskelmissa.

On huomioitava, että tämä edellyttää rahoituslain (35 §) muuttamista, koska siirtymätasauslaskelmien perusteena olevien laskelmien tarkistamisesta laissa ei ole asetusten antovaltuutta.

2. Huomioon otettavat erät.

Ovatko kunnan peruspalvelujen valtionosuusasetuksen luonnoksessa mainitut oikaistavat erät (2 momentin kohdat 1-6) perusteltuja ja niiden huomioon ottamisen tapa mielestänne tasapuolinen kuntien välillä?

- 1. takautuvat pelastustoimen varallaolokorvaukset**
- 2. sote- ja pela- kuntayhtymien takautuvat alijäämät ja ylijäämät**
- 3. kunnan kirjaamatta jättämä osuus sote-kuntayhtymän alijäämästä**
- 4. sote- ja pela-kuntayhtymien ylijäämän palautus ja alijäämän kattaminen**
- 5. muiden sote-yhteistoimintaorganisaatioiden ja pelastuslaitosten 2-4 kohdissa tarkoitettu ylijäämän palautus tai alijäämän kattaminen**
- 6. palveluluokille kirjatut sote- ja pela -toimitilojen ja kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot**

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue katsoo, että oikaistavaksi esitetyt erät ovat perusteltuja.

Hyvinvointialue pitää tärkeänä, että investointivaraukset ja muut vastaavat erät tulee voida sisällyttää takautuvien alijäämien tarkasteluun.

3. Onko mahdollisesti jokin muu merkittävästi laskelmia vääristävä erä?

Siirtolaskelmat perustuvat koronavuosien 2021 ja 2022 keskiarvotietoihin. On huomioitava, että ko. vuodet ovat olleet esim. erityisryhmien kuljetuspalveluiden käytön suhteen poikkeuksellisia. Tämä näkyy hyvinvointialueilla liian pieninä siirtyneinä kustannuksina, kun kuljetuspalveluiden käyttö on palautunut normaalille tasolle. Hyvinvointialueille maksettava kerta-avustus ei ole tarkoitettu kyseisen tyyppisten kustannusten kattamiseen, eikä kerta-avustus myöskään jää hyvinvointialueen rahoitus pohjaan. Lisäksi koronavuosien osin supistettu palvelutarjonta on aiheuttanut merkittävää hoito- ja palveluvelkaa, jonka kustannusvaikutukset näkyvät hyvinvointialueilla tulevina vuosina kohoavina kustannuksina.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue esittää, että väestön palvelutarvetta ja alueellisia erityispiirteitä vastaavaa rahoitusta arvioidaan tietoperustaisesti tulevina vuosina, ja tarvittaessa rahoituksen määrätymisperusteita oikaistaan tai vaihtoehtoisesti hyvinvointialueille osoitetaan esimerkiksi avustusten muodossa korvaavaa rahoitusta.

4. Vaikutuksen merkittävyyden arviointi.

Kuntakohtainen tieto oikaistaisiin ainoastaan silloin, jos kyseinen tieto vääristää merkittävästi yksittäisen

kunnan tai hyvinvointialueen rahoitusta. Merkittävänä pidettäisiin vaikutusta, joka olisi vähintään noin 30 euroa asukasta kohden laskettuna. Onko oikaisun kynnyks mielestänne oikea?

On ymmärrettävää ja perusteltua, että asetuksella oikaistaan vain merkittävimmät muutokset ja näin ollen oikaisun esitetty euroraja on korkeahko (30 euroa/asukas). On kuitenkin huomioitava, että useita kertaluonteisia merkittävyyden kynnyksen alittavia eriä ei asetuksen mukaisesti laskettaisi yhteen. Näin ollen yksittäisistä muutoksista saattaisi muodostua kansallisesti ja alueellisesti summattuna merkittäviä eriä, mutta ne jäisivät eurorajan vuoksi tarkastelun ulkopuolelle. Ratkaisuna asiaan merkittävyyden eurorajaa tulisi laskea.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue esittää, että merkittävyyden euroraja on 5-10 euroa asukasta kohden.

5. Menettely. Näkemyksenne ehdotetun oikaisumenettelyn toimivuudesta (kysely kunnille ja kuntayhtymille=hyvinvointialueille, muut saatavissa olevat selvitykset ja tiedot, siirtolaskelmaluonnos ja sen kommentointimahdollisuus)?

Kyselyt ovat hyvä tapa koostaa tietoa, mutta eivät yksin riitä, sillä osa raportoitavista tiedoista saattaa olla tulkinnanvaraisia. Raportointi tulisi toteuttaa siten, että ministeriö nimeää hyvinvointialueittain yhdys henkilön, jonka tehtävänä on varmistaa, että kuntien ja hyvinvointialueiden antamat tiedot ovat vertailukelpoisia keskenään erityisesti tulkinnallisissa kysymyksissä. Keskeisimmistä muutoksista olisi myös hyödyllistä järjestää alueellinen palaveri, jossa muutokset käydään läpi yhteisesti ministeriön, kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Lisäksi ministeriön verkkosivuilla olisi kannatettavaa olla kysymys-vastausosio jo tulleista tulkinnanvaraisista huomioitavista eristä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue esittää, että kyselyn lisäksi ministeriö varmistaa eri menettelytavoin mahdollisten tulkinnanvaraisten kohtien yhteneväisyyden kuntien ja hyvinvointialueiden ilmoittamissa tiedoissa.

6. Muita huomioita.

-

Vuorinen Anu
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue